

Beslut om utvidgning av Mjällådalens naturreservat, Timrå kommun.

Objektnummer	1103751
Län	Västernorrland
Kommun	Timrå (utvidgning) och Härnösand
Fastigheter (utvidgning)	Tunbodarna 1:2 Tuna 1:6
Markägare	Privat (utvidgning), staten och SCA.
Förvaltare	Länsstyrelsen
Lägesbeskrivning	Väster om länsväg 331, 17-24 km norr om Timrå.
Areal (hektar)	Utvidgningen 8 ha, (totalt cirka: 413 ha).
Produktiv skogsmark (ha)	Utvidgningen 7 ha, (totalt cirka: 379 ha).

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kapitlet 4 § miljöbalken att utvidga naturreservatet Mjällådalen med del av Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6 till att omfatta det område som utmärkts på bifogad karta (bilaga 1).

För den tillkommande delen ska beslut om bildande av naturreservat beslutat den 12 juli 2022, diarienummer 511-8245-2016, gälla med syfte, skäl och föreskrifter, enligt 7 kapitlet, 4, 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Länsstyrelsen beslutar vidare att den tillkommande delen ska ingå i skötselområde 1 (vatten och strandmiljö), 2 (skogsmark) och 4 (friluftsliv) i gällande skötselplan daterad 2022-07-12, dnr 511-8245-2016.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Syfte

Mjällådalens naturreservat bildas i syfte att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, närmare bestämt en del av ett värdefullt vattendrag, äldre barrskogar och lövrika skogsbestånd samt en variationsrik geomorfologi. Vattendraget karakteriseras av en hög grad av naturlighet och är viktig för bland annat ett flertal fiskarter och strandinsekter. Reservatets skogar hyser redan idag förhållandevis mycket av de strukturer såsom döda stående och liggande träd som är kännetecknande för ett naturligt fungerande skogsekosystem. Nybildning av strukturer sker också fortlöpande, vilket gör att vissa naturvärden med tiden kan förväntas utvecklas än mer. Områdets orörda och variationsrika geomorfologi är av stort värde och den meandring och erosion som ån och dess biflöden ger upphov till, skapar förutsättningar för en unik flora och fauna.

Syftet ska nås genom att skogen, strandmiljöerna, geomorfologin och ån i huvudsak får utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. I området finns äldre kulturpräglade gräsmarker som ska kunna hållas öppna och skötas. I området finns äldre lövrika områden med höga värden och yngre skogar som ska kunna utvecklas, där lövgynnande åtgärder kan bli aktuella.

Syftet är även att området ska vara attraktivt för friluftsliv. Det ska finnas goda möjligheter för besökare att se och uppleva reservatets naturmiljöer, geomorfologi och kulturmiljöer.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kapitlet 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad, mast, brygga eller annan anläggning på mark eller i vatten. Nya jaktorn får enbart uppföras med tillstånd från länsstyrelsen. Befintliga jaktorn ska underhållas eller rivras om de inte nyttjas längre.
2. bedriva täkt (inklusive vattentäkt), anordna upplag, borra, spränga, schakta, gräva, muddra, vaska efter guld eller andra ämnen, utfylla, lägga i sten, tippa eller på annat sätt skada mark och bottnar.
3. dika, dikesrensa eller dämna.
4. anlägga luft-, vatten- eller markledning, stängsel eller hägnad.
5. anlägga väg, stig, bro eller spång.

6. avverka, fälla eller skada växande eller döda träd, upparbeta vindfällan eller utföra annan skogsvårdsåtgärd. Undantag gäller underhållsröjning av befintliga siktgator för jakt. Nya siktgator får inte röjas utan länsstyrelsens tillstånd.
7. sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk, rotenon eller gödselmedel.
8. inplantera djur, fisk, växter eller andra organismer. Denna föreskrift gäller dock inte utsättning av fisk, utan dylik verksamhet regleras i förordning 1994:1716 om fisket, vattenbruket och fiskenäringen.
9. framföra motordrivet fordon annat än på väg/traktorväg. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt mark på skoterled (se karta). Inte heller gäller det uttransport av fällt högvilt med fyrhjuling eller motsvarande. I dagsläget gäller dock terrängkörningsförordningen (1978:594) i reservatet vilket innebär att endast högvilt i form av älg, björn, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan föras ut. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.
10. anlägga fiskodling eller annan odling av växter, djur eller andra organismer.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kapitlet 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. upphuggning och markering av reservatsgränsen.
2. uppsättning av informationstavlor.
3. anläggning och underhåll av stigar, vindskydd, raststugor, rast- och tältplatser, dass, rökkåta, parkeringar, spänger, trappor, broar, linbana eller liknande friluftsanordningar.
4. återställning av flottledsrensade sträckor.
5. åtgärder för att gynna löv ska kunna genomföras i begränsade delar av reservatet, exakt var och vilka åtgärder som ska genomföras tas fram i särskild plan. Exempelvis uttag av gran, stängsling eller naturvårdsbränning.

6. undersökningar av mark, vatten, vegetation, fisk och djurliv, samt markeringar av därtill hörande provytor inom miljöövervakningen samt reservatsuppföljningen.
7. avlägsnande av eventuella främmande arter.
8. skötsel av tidigare öppna gräsmarker, slätter och bete samt röjning av träd o buskar (se skötselkarta).
9. rivning och borttagande av hus (fd Västra roten 1:10).
10. uppförande och underhåll av stängsel, för exempelvis bete eller lövätgärder.
11. röjning kring fornminnen, kulturlämningar och utsiktsplatser.
12. framförande av motorfordon, vid underhåll och bygge av friluftsanordningar, återställning eller andra skötselåtgärder.
13. begränsa eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna träd, rotkapning av vindfällda träd och barkning. Inga träd får föras ut ur naturreservatet utom fångstvirke.

C. Föreskrifter enligt 7 kapitlet 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd eller buskar.
2. uppföra anläggning, såsom vindskydd, koja, bänk, spång, bro, stängsel, ledning, mast eller torn.
3. genom grävning eller på annat sätt skada mark eller vattenmiljö.
4. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av marklevande mat- och färgsvampar och bär.
5. framföra cykel och häst annat än på befintlig väg.
6. vaska efter guld eller andra ämnen.
7. göra upp eld annat än på angivna platser.
8. medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur.

9. sätta upp skylt, tavla, affisch eller göra inskrift.
10. det är förbjudet att genomföra tävlingar, övningar och lägerverksamhet utan tillstånd från länsstyrelsen.
11. övernatta mer än två nätter på samma plats.
12. framföra motordrivet fordon annat än på väg/traktorväg. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt mark på skoterled (se karta).

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bedrivande av renskötsel, inklusive exempelvis snöskoterkörning, i enlighet med bland annat rennäringslagen (1971:437) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder att underhålla befintliga vägar, kraftledningar samt stigar. Ska nya stigar anläggas måste detta göras med tillstånd från länsstyrelsens förvaltare. Skyltning av andra än av länsstyrelsen underhållna stigar, sevärdheter och annat får göras efter tillstånd från länsstyrelsens förvaltare.

Länsstyrelsen kan ge tillstånd för vetenskapliga undersökningar som innebär någon form av markering, fällfångst eller annan åverkan, under förutsättning att denna åverkan inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Vetenskapliga undersökningar som inte innebär markering av provytor eller annan åverkan är tillåtna i reservatet. Vidare ska föreskrifterna inte hindra att i vetenskapligt syfte ta minsta möjliga mängd belägg för artbestämning av exempelvis svampar eller insekter. Observera dock att insamling av vissa arter som finns i reservatet även är reglerad i artskyddsförordningen (2007:845).

Fastighetsägaren av Tuna 2:4 har rätt att underhålla/röja befintliga stigar/traktorväg och röja kring två gamla boplatser (en trädlängd) samt siktröja äldre hygge för jakt fram tom år 2035. Träd som tas ner ska lämnas i reservatet.

Fastighetsägaren av Tunbodarna 4:8, 8:1,9:1 ska ha rätt att underhålla den befintliga traktorvägen ner till ladan på fastigheten. Träd som fallit eller som riskerar falla över vägen får tas ner men ska lämnas i reservatet.

Fastighetsägaren av Tunbodarna 6:1 ska ha rätt att underhålla befintliga traktorvägen ner till ån på fastigheten samt möjlighet att behålla befintlig skjutgata öppen. Träd som fallit eller som riskerar falla över vägen får tas ner men ska lämnas i reservatet. Fastighetsägaren får även siktröja 0-60 meter in från reservatsgränsen 0-60 meter norr om gränsen mot Tunbodarna 3:2.

Siktröjningen måste göras manuellt och körskador ska undvikas, fällda träd får tas rätt av fastighetsägaren.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för fastighetsägaren av Tunbodarna 3:2 att anlägga stig eller stängsla i samråd med länsstyrelsens förvaltare.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för fastighetsägaren av Tuna 1:4 att ta ut 10 granar per år inom uttritad område (karta Tuna 1:4) till och med 2043 samt att ta ut bäverfällda träd inom hela fastigheten till och med 2048. Motordrivet fordon får användas för uttaget av träd. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för den som innehar fisk- och jakträtten inom reservatet att sätta upp skyltar i syfte att upplysa om jakt och fiske. Uppsättning av skyltar ska ske i samråd med länsstyrelsens förvaltare.

Länsstyrelsens förvaltare kan ge tillstånd till ridning eller cykling genom reservatet.

Skälen för beslutet

Områdesbeskrivning

Mjällån löper parallellt med väg 331 från sina källdrag i finnskogsområdet Villola uppe i Ångermanland till utloppet i Ljustorpsån i Åsäng i Medelpad. Namnet på ån kommer troligen från "mjäla", som är en vanlig jordart längs dalgången.

I samband med den senaste istidens slutskede för cirka 10 000 år sedan rann av två skäl mycket mer vatten genom Mjällåns dalgång än vad som är fallet idag. Det ena var att Faxälven, som idag rinner samman med Ångermanälven, tidigare hade sitt lopp som isälv genom det som nu är Mjällåns dalgång. Det andra var att vattenföringen då var väsentligt mycket större än Faxälven idag genom allt vatten från den smältande inlandsisen. Detta kan förklara de till synes oproportionerligt mäktiga sedimentavlagringar som fyller dalgången. Den gamla isälven förde med sig mängder med löst material, block och finare fraktioner. Detta kom att fylla det som då var en havsvik i hela sin bredd med sediment i lager på lager. Allteftersom landhöjningen fortskred kom sedan Mjällån och tillrinnande bäckar att skära sig ner i sina egna sedimentavlagringar och skulptera landskapet.

Mjällådalens geomorfologi ger i en liten skala en fullständig representation av de norrländska älvdalarnas landskapsformer och området betraktas av Sveriges geologiska undersökning (SGU) som en geotop med mycket högt skyddsvärde, även i ett nationellt perspektiv.

Det oreglerade vattnets naturliga vattenförling, i kombination med lättroderade jordarter, innebär en mycket dynamisk miljö med aktiv erosion och sedimentation, ras och skred. Dessa geologiska processer skapar i sin tur förutsättningar för de höga naturvärden vi finner i Mjällådalen.

Sötgräs (NT*) samt strandskalbaggen *Bledius littoralis* (NT*) är hotklassade arter som kan sägas vara karaktärsarter för området. De har det gemensamt att de är störningsgynnade och att de här har sina i särklass rikaste lokaler i landet.

I de skogar som klär Mjällådalen finns, i kontrast mot nyss nämnda arter, rikligt med svampar, lavar och mossor, som indikerar skogar med lång skoglig kontinuitet. Många av dessa gynnas också av den höga och jämna luftfuktighet som alstras utmed ån. Bland dessa kan nämnas den hotklassade trådbrosklaven (EN*) som ställvis förekommer rikligt. Blackticka (VU*), lappticka (VU*), rynkskinn (VU*), aspfjädermossa (VU*) och doftticka (VU*) är andra exempel på naturskogsarter. Även bombmurkla (VU*) och trolldrumemätare (VU*), karelsk barkflugor (EN*, klotsporig murkla (VU) och glesgröe (VU*) är funna i området. Totalt har mer än 100 rödlistade arter påträffats i området.

*) EN="starkt hotad", VU="sårbar" och NT="nära hotad" enligt 2020 års rödlista.

Vattendraget är utpekat som nationellt särskilt värdefullt. Ån är starkt präglad av det erosionsbenägna landskap den rinner igenom. Några strömmande och forsande avsnitt med grövre material förekommer, annars dominerar lugnflytande partier med hög sandinblandning. Mjällån utnyttjades som flottled och flottningen upphörde inte förrän 1969. Flottdammar fanns långt upp i vattensystemet, bland annat i Tallåsen, Hornsjön och Habborn. Mjällåns vattenregim är delvis påverkad av reglering genom Eksjödammen som även är ett vandringshinder.

Stora arealer med lämpligt substrat ger bra förutsättningar för lek för havsöring och uppväxtnöjigheterna är goda. Antalet ståndplatser och livsutrymme minskar ju större fisken blir, på grund av den låga andelen större block. Mjällån bedöms därför i första hand vara ett viktigt reproduktionsområde för havsvandrande arter som havsöring, harr och flodnejonöga. Ån bedöms även ha lämpliga förutsättningar för reproduktion av lax och ål.

Kultur och kulturhistoriska lämningar, från olika epoker, präglar Mjällåns omgivning. Fångstgropar, kolbottnar, fäbodställen, igenvuxna kulturmarker, avverkningsstubbar, flottningsrester och kulturstigar minner

om att människan i alla tider har tagit tillvara det området haft att erbjuda. Delar av Mjällåns stränder utnyttjades för slätter historiskt. Slätter pågick ända in på 1950-talet på vissa platser. Det avgränsade reservatsförslaget har bara berörts till mindre del av modernt skogsbruk eller annan mer storskalig påverkan i modern tid.

Mjällådalen är ett populärt rekreationsområde som trots närheten till civilisationen erbjuder tystnad och en känsla av orördhet och vildmark. Här bedrivs olika former av friluftsliv, i huvudsak i form av vandringar och fiske.

Utökningen består främst av granskog, med bitvis mycket lövinslag och ett mindre inslag av tall. I området finns inslag av fuktiga partier och surdråg som mynnar i Mjällån. I utökningen finns ett flertal hotade arter som indikerar skogar med lång skoglig kontinuitet. Bland dessa kan nämnas den hotklassade blackticka (VU*), rynkskinn (VU*) och aspfjädermossa (VU*). Stora delar av utvidgningen sluttar brant mot Mjällån och rester av en historisk meanderbåge från Mjällåns tidigare lopp finns i området. Sötgräs (NT*) växer i området, troligen på grund av Mjällåns naturliga störning av dalgången.

Ärendets beredning

Mjällån är klassat som riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § MB och pekades 2006 ut som ett nationellt särskilt värdefullt vatten av Naturvårdsverket och Fiskeriverket. Området finns registrerat som naturvårdsobjekt (objektnummer 62232 och 80051) hos länsstyrelsen. Inga motstående intressen finns redovisade i Timrå (2018) och Härnösands (2022) kommuns översiktsplaner. Reservatet är beläget inom Ohredahke, Raedtievaerie, Voernese och Jijnjevaerie samebyars renbetesområden.

Länsstyrelsen påbörjade under 2013 att utreda en reservatsbildning av delar av Mjällådalen. Ett förslag till reservatsavgränsning mejslades fram och under 2016 kontaktades berörda markägare, däribland ägaren till Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6. Under 2016-2017 köptes berörd SCA-mark och under 2018-2021 köpte staten en fastighet av en privat markägare och det ingicks avtal om intrångsersättning med elva av tolv privata markägare. Markägaren till Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6 motsatte sig reservatsplanerna och lämnade in en anmälan om avverkning i maj 2020 omfattande de delar som länsstyrelsen föreslagit skulle ingå i reservatet. Länsstyrelsen beslutade 15 juni 2020 om ett interimistiskt förbud att bedriva skogsbruk på berörda delar. Beslutet överklagades av fastighetsägaren.

Länsstyrelsen tog fram ett förslag till beslut och skötselplan för de delar av Mjällådalen som staten förvärvat mark och där markägare fått

inträngsersättning, dvs alla berörda delar utom Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6. Våren 2022 skickades reservatsbeslutet på remiss till berörda sakägare samt myndigheter, ingen ställde sig negativ till reservatsbildningen. Den 12 juli 2022 fattade landshövdingen beslut om inrättande av Mjällådalens naturreservat.

Markägarens överklagan av det interimistiska förbudet gällande Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6 avslogs av regeringen 21 juli 2022. Länsstyrelsen avser nu att gå vidare med reservatsbildning på de berörda delarna av Tunbodarna 1:2 och Tuna 1:6 för att säkra de naturvärden som området har för framtiden och utöka Mjällådalens naturreservat med dessa delar.

Inför remissbehandlingen har information hämtats från digitalt underlagsmateriel från mineralrättsregistret. Därvid har inga motstående intressen eller andra försvärande omständigheter påträffats.

Yttrande har inkommit från Timrå kommun, Skogsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning (SGU) som alla är positiva till utvidgningen. Ohredahke och Raedtievaerie samebyar meddelar att dom har inga synpunkter och Sametinget vill att samebyarna får ett inflytande om skötselåtgärder som naturvårdbränning och stängsling genomförs.

Länsstyrelsens bedömning

Området ingår i en större del av Mjällådalen med en hög grad av naturlighet och med naturskogsartad skog som skyddades som naturreservat 2022. Områdets orörda och variationsrika geomorfologi är av stort värde och den meandring och erosion som ån och dess biflöden ger upphov till och skapar förutsättningar för en unik flora och fauna. Dessa värden är mycket ovanliga i dagens av skogsbrukspräglade landskap och av grundläggande vikt för att bevara livsformer knutna till dessa miljöer. Då dessa värden skulle försvinna i samband med konventionellt skogsbruk inom området och därmed strida mot syftet med det tilltänkta skyddet bedömer länsstyrelsen att det finns skäl att besluta om utökning av Mjällådalens naturreservat.

Genom naturreservatsbildning undanröjs exploateringshot och förutsättningarna för bevarande och restaurering av både vatten- och skogsmiljöerna, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras samt att tillgängliggöra området för friluftsliv ökar avsevärt. I dagsläget finns en stor mängd stigar och rastplatser i området, med utvidgningen skulle det bli möjligt att erbjuda vandringar även på denna sida av ån.

Länsstyrelsen bedömer även att ett framtida skydd skulle bidra till uppfyllandet av miljömålet ”Levande skogar”, ”Levande sjöar och vattendrag” och ”Ett rikt växt- och djurliv”, samt att ett formellt skydd är i enlighet med länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för områdesskydd på skogsmark i länet från 2005.

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3:e och 4:e kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, samt förordna om föreskrifter för området och att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, epost: vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller postadress: Länsstyrelsen, Enheten för skyddad natur, 871 86 Härnösand.

Skrivelsen ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer. Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Oskar Norrgrann telefon 0611-34 92 38 eller e-post: oskar.norrgrann@lansstyrelsen.se.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar och Sundsvalls Tidning. Den dag kungörelsen varit införd i ortstidning anses berörda ha fått del av beslutet.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har även deltagit Jonathan Wallmon, länsjurist, David Jonsson, länsfiskekonsulent, Adrian Nordlund, planhandläggare, samt Per Sander, enhetschef vid Enheten för skyddad natur.

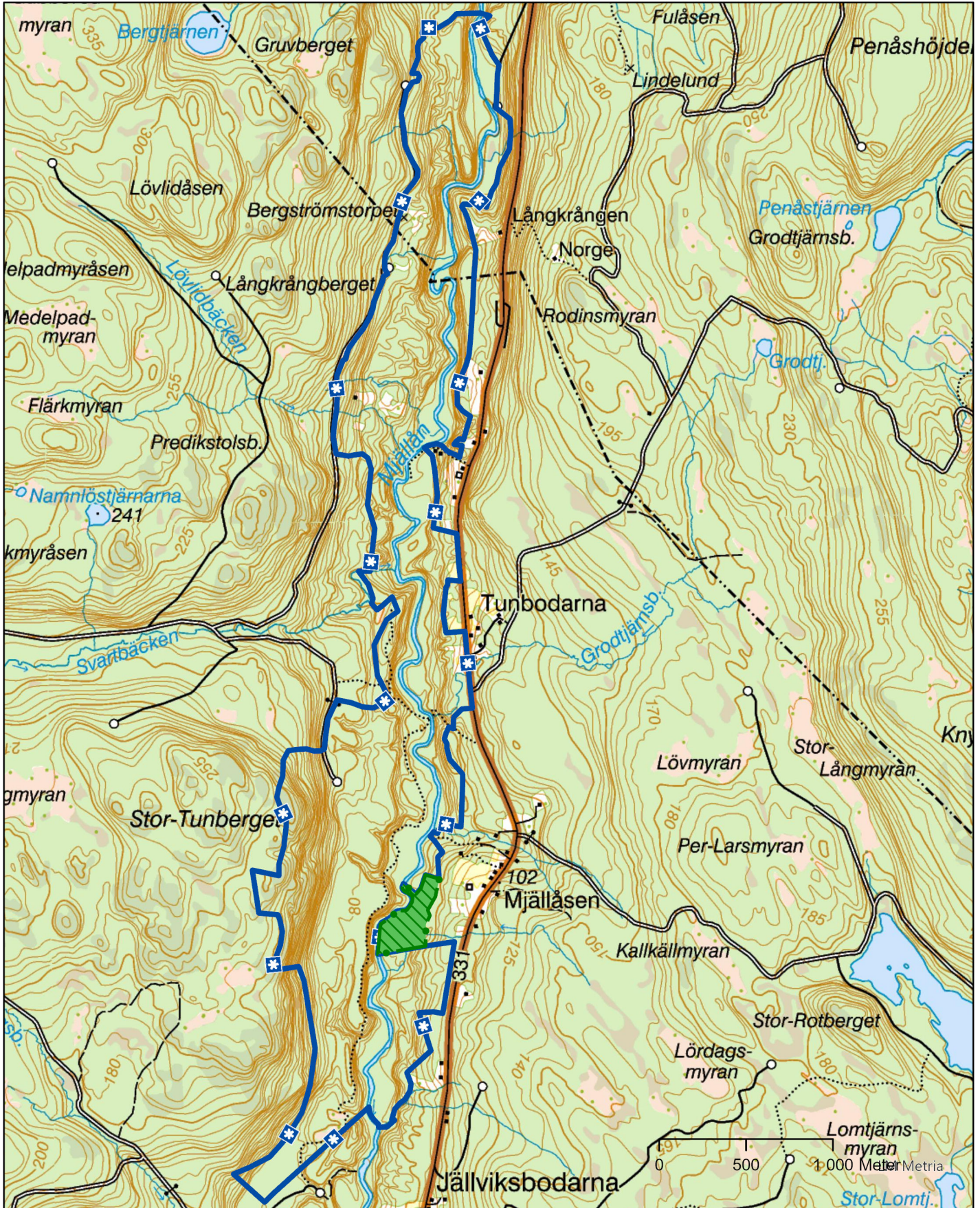
Berit Högman
Landshövding

Oskar Norrgrann
Naturvårdshandläggare

Bilagor
Reservatskarta

Utvidgning Mjällådalens naturreservat

Bilaga 1
Beslutskarta
Dnr: 511-9599-2022

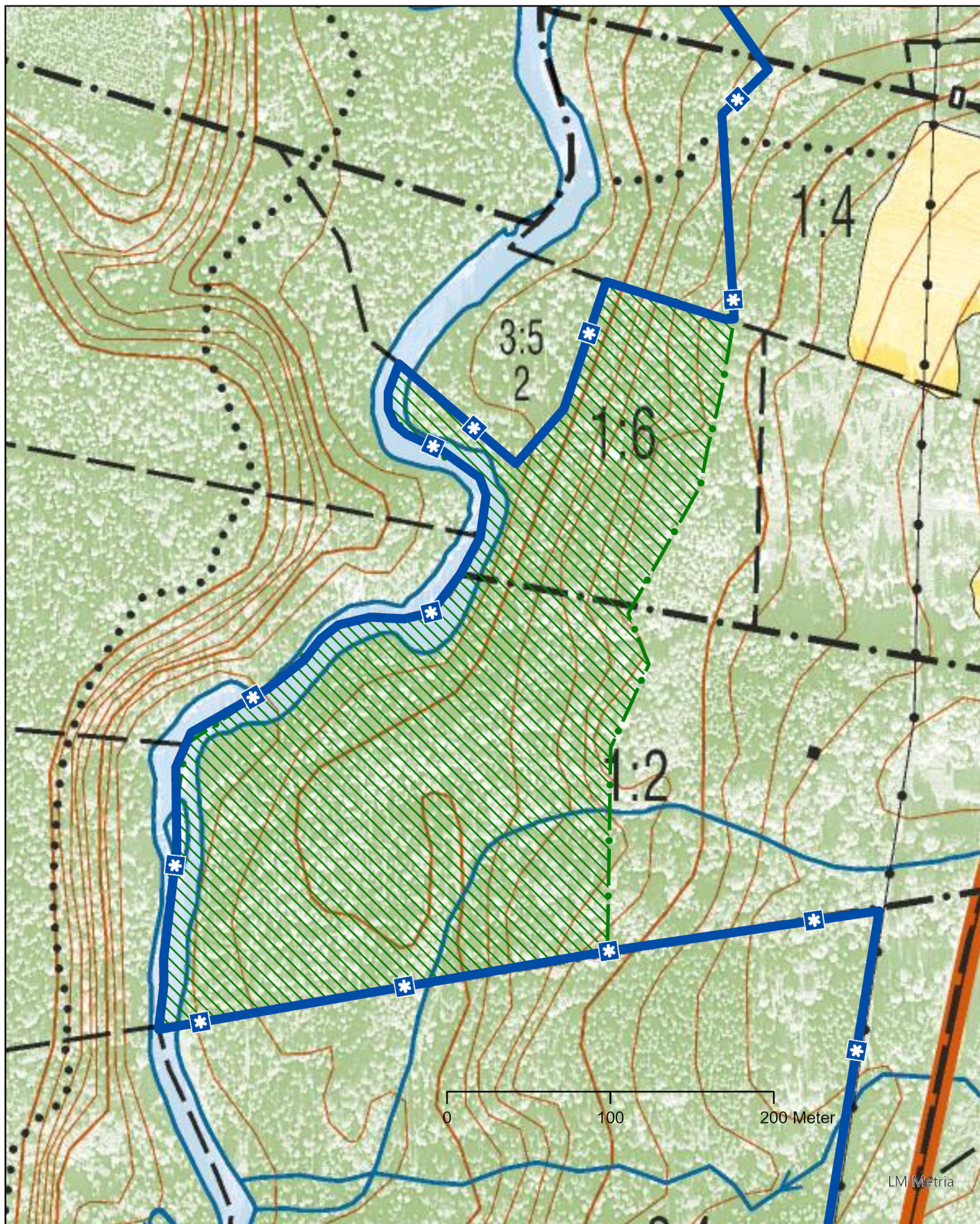
Länsstyrelsen
Västernorrland

- Reservatsgräns
- Utvidgning Mjällå dalen

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Utvidgning Mjällådalens naturreservat

Bilaga 1
Beslutskarta
Dnr: 511-9599-2022

Länsstyrelsen
Västernorrland

- Reservatsgräns
- Utvidgning Mjällådalens

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan